

Idea a „demiurg“

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2015](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2015](#)

◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 7. 2. 2015

◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 7. 2. 2015

Idea a „demiurg“

Jedním ze závažných problémů Platónovy myšlenky chórismu je na jedné straně „nehybnost“ idejí a na druhé straně „demiurg“ jako zdroj pohybu a aktivity, onu oddělenost překračující. Jaké možnosti lepšího řešení poskytuje náš koncept nepředmětnosti jakožto „budoucí“ („budé“, „budostní“) a nezbytně vyžadující aktivitu jednotlivých událostí-subjektů? Místo jednoho jediného „demiurga“ tu sice máme nepřehlednou multiplicitu aktivních subjektů-událostí, ale zatímco „demiurg“ v Platónově pojetí je jednou z „*archai*“, subjekt si každá událost musí ustavit (vytvořit) sama resp. sama se musí subjektem stát. Tady hodně záleží na tom, jak to řekneme, jak to vyjádříme, ale to, jak to dosud děláme, moc vyhovující zřejmě není. Můžeme snad říci, že subjekt je jakýmsi miniaturním „demiurgem“, ale není jím ani původně, ani trvale (a zejména nepřetrvává svou událost, která si ho ustavila, vytvořila). Ale mohli bychom to také říci tak, že událost se sama (jakožto celek) stává subjektem, že tedy subjekt není ničím od příslušné události odděleným; a tady nám zase vadí to, že by to mohlo vypadat, jako by byl součástí resp. složkou samotné události, což rozhodně není přijatelné, neboť subjekt se jakýmsi zvláštním způsobem vztahuje k celé události, a to znamená ke každé její aktuální přítomnosti, ale nerozděleně, nepřetržitě. A kromě toho právě jenom subjekt události je schopen vždy v nějaké určité aktuálně přítomné chvíli vyvolat resp. aktivně provést nějakou změnu, a to jak pokud jde o další průběh události, tak pokud jde o nějaké ovlivnění něčeho v okolí, tedy za hranicemi události, tedy třeba na jiné (či v jiné) události atp. A to je přesně to, co událost sama nedokáže, neboť ta je schopna jen vykonávat své „bytí“, své událostné dění. A tak ve srovnání s Platónem subjekt jakožto jeden z mnoha demiurgů může udělat (vykonat) něco, co by sama událost nikdy nedokázala, ale nemůže nikdy uskutečňovat nějakou „ideu“ (nějakou část plánu jak „organismu“ samého, tak plánu něčeho, co organismus má aktivně udělat, k čemu má dospět, co má vytvořit, čeho se má jako eventuální podílník zúčastnit), totiž ideu chápanou jako „ne-jsoucí“, „ne-předmětnou“, která však „má být“, má se uskutečnit a tím i zpředmětnit a stát se tak čímsi zčásti přístupným zvenčí, z distance.

(Písek, 150207-2.)